

ส.บ. ฝ่ายบริหารทั่วไป
โทร. ๒๒๖๐

ต้นฉบับ

เลขที่เอกสารในระบบ E กษ0201.06/ว8509

ฝ่ายบริหารทั่วไป (ส.บ. รับเอกสารจากภายนอก) วันที่ ชป 12581

วันที่ 5 ต.ค. 2563

เรื่อง รายงานดัชนีความหาสุกของเกษตรกร ปี 2562

ค.บ.ด ๗๑๑๒/๗๓.๗๖(๒๓.๔๓)

เขียน ผู้อำนวยการสำนัก/กอง/กลุ่ม	วันที่กำหนด
☐ เพื่อโปรดพิจารณา ☐ เพื่อโปรดดำเนินการ ☒ เพื่อโปรดทราบ	
หมายเหตุ	

วิลาสินี

M-22

(นางกฤษณา บัวเกิด)

ต.ต.ก. รักษาการในตำแหน่ง ผบ.ท.ส.ค.

ปฏิบัติราชการแทน ส.บ.ค.

- ๖ ต.ค. ๒๕๖๓

เขียน ผ.อ. สำนัก, ผ.บ.ส.ภาค, ทน.๑-๕๗๖๐ และ ผ.บ.ท.จ.อ.

เพื่อโปรดทราบ

วิลาสินี

(นางวิลาสินี ทูมวงษา)

ผบ.ท.บ.อ.

12 ต.ค. 2563

บันทึกข้อความ

กรมชลประทาน
รับจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เลขที่ ๑๖ 12581/๖3
วันที่ 5 ต.ค. ๖3

ส่วนราชการ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กองกลาง โทร. ๐-๒๒๘๑ ๕๙๕๕ ต่อ ๑๑๗

ที่ กษ ๐๒๐๑.๐๖/ว ๑๕๐๙ วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๓

เรื่อง รายงานดัชนีความพึงพอใจของเกษตรกร ปี ๒๕๖๒

เสนอ กรมชลประทาน

เพื่อทราบและใช้ประโยชน์ต่อไป หากประสงค์ขอข้อมูลเพิ่มเติมติดต่อได้ที่ กองนโยบาย
และแผนพัฒนาการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โทรศัพท์ ๐ ๒๕๗๙ ๒๘๑๖

ไพบูลย์

(นางสาวขวัญเรือน มงคลสวัสดิ์)

ผู้อำนวยการกองกลาง

สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

บันทึกข้อความ

ว/อำนวยการ
33101
30 ก.ย. 62
R.62

ส่วนราชการ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร โทร ๐ ๒๕๓๙ ๒๘๑๖

ที่ กษ ๑๓๐๔/ ม.๕๖๖ วันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๖๒

เรื่อง รายงานดัชนีความพึงพอใจของเกษตรกร ปี ๒๕๖๒

นาย (นาย/นาง/นางสาว/นาย) ก.ก.ก.ก.
นาย ก.ก.ก.ก. ก.ก.ก.ก. ก.ก.ก.ก.

เรียน ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ด้วยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (สศก.) ได้ดำเนินการจัดทำดัชนีความพึงพอใจของเกษตรกรเป็นประจำทุกปี เพื่อสะท้อนถึงปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรไทย และใช้เป็นตัวชี้วัดของแผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๕) ในการนี้ สศก. จัดทำดัชนีความพึงพอใจของเกษตรกรในปี ๒๕๖๒ เรียบร้อยแล้ว มีสาระสำคัญ (เอกสารแนบ) ดังนี้

๑. องค์ประกอบของดัชนีความพึงพอใจของเกษตรกร แบ่งเป็น ๕ ด้าน ๑๕ ตัวชี้วัด ได้แก่

๑.๑ ด้านเศรษฐกิจ เกษตรกรมีรายได้ที่เพียงพอ มีความมั่นคงในอาชีพ มีการออมเงินเพื่อสำรองไว้ใช้จ่ายฉุกเฉิน ประกอบด้วย ๖ ตัวชี้วัด ได้แก่ (๑) รายได้ครัวเรือนเกษตรกร (๒) การมีสิทธิในที่ดินทำกิน (๓) การมีงานทำของแรงงานเกษตรกร (๔) รายจ่ายไม่จำเป็นของครัวเรือนเกษตรกร (๕) เงินออมของครัวเรือนเกษตรกร และ (๖) สัดส่วนหนี้สินต่อทรัพย์สินของครัวเรือนเกษตรกร

๑.๒ ด้านสุขอนามัย มีการบริโภคอาหารที่เพียงพอและเหมาะสม ถูกต้องตามหลักโภชนาการ มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง มีสุขภาพจิตที่ดี รวมทั้งมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง ประกอบด้วย ๒ ตัวชี้วัด ได้แก่ (๑) ครัวเรือนเกษตรกรได้กินอาหารมีคุณภาพได้มาตรฐาน และ (๒) ครัวเรือนเกษตรกรมีการจัดบ้านเรือนเป็นระเบียบถูกสุขลักษณะ

๑.๓ ด้านการศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของเกษตรกร ทำให้มีความรู้ มีเหตุผล มีทักษะในการประกอบอาชีพ พึ่งพาตนเองได้ สามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งสามารถอบรมเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ ประกอบด้วย ๑ ตัวชี้วัด คือ สมาชิกครัวเรือนเกษตรกรได้รับการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ

๑.๔ ด้านสังคม การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือการจัดการชุมชน/ท้องถิ่น ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีความภาคภูมิใจในอาชีพ มีความอบอุ่นในครัวเรือน สามารถเลี้ยงดูผู้สูงอายุได้อย่างมีความสุข และรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน ประกอบด้วย ๔ ตัวชี้วัด ได้แก่ (๑) เกษตรกรที่มีความภูมิใจต่อความสำเร็จในการทำอาชีพเกษตรกร (๒) ครัวเรือนมีความอบอุ่น (๓) คนสูงอายุได้รับการดูแลเอาใจใส่จากคนในครัวเรือน และ (๔) การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร

๑.๕ ด้านสิ่งแวดล้อม การมีระบบนิเวศที่สมดุล มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ประกอบด้วย ๒ ตัวชี้วัด ได้แก่ (๑) สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ และ (๒) การฟื้นฟูทรัพยากรดิน ทั้งนี้ ข้อมูลที่ใช้ประกอบการจัดทำดัชนีความพึงพอใจของเกษตรกร ได้แก่ (๑) ด้านเศรษฐกิจและ (๒) ด้านการศึกษา ใช้ข้อมูลภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน จาก สศก. และสำนักงานสถิติแห่งชาติ (๓) ด้านสุขอนามัย และ (๔) ด้านสังคม ใช้ข้อมูลจาก สศก. และข้อมูล จปฐ. ของกรมการพัฒนาชุมชน (๕) ด้านสิ่งแวดล้อม ใช้ข้อมูลจากกรมป่าไม้และกรมพัฒนาที่ดิน

๒. วิธีการคำนวณดัชนีความผาสุกของเกษตรกร

การคำนวณดัชนีความผาสุกของเกษตรกร มาจากการรวมดัชนี ๕ ด้าน คือ ดัชนีด้านเศรษฐกิจ ดัชนีด้านสุขอนามัย ดัชนีด้านการศึกษา ดัชนีด้านสังคม ดัชนีด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งแต่ละด้านประกอบด้วยตัวชี้วัดที่มีหน่วยแตกต่างกัน จึงต้องแปลงตัวชี้วัดให้เป็นฐานเดียวกัน (ฐาน ๑๐๐) จากนั้นจึงคำนวณหาดัชนีในแต่ละด้าน โดยประยุกต์จากสูตรของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme: UNDP) ที่ใช้คำนวณหาดัชนีความยากจนของคน (Human Poverty Index: HPI)

๓. ดัชนีความผาสุกของเกษตรกร ปี ๒๕๖๒

ดัชนีความผาสุกของเกษตรกรในปี ๒๕๖๒ ซึ่งเป็นปีที่ ๓ ของแผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ มีค่าอยู่ที่ระดับ ๘๑.๓๙ เป็นการพัฒนายู่ในระดับดี เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๑ ซึ่งมีค่าอยู่ที่ระดับ ๘๐.๓๐ โดยปัจจัยที่ส่งผลให้ดัชนีความผาสุกของเกษตรกรในภาพรวมเพิ่มขึ้นได้แก่ ด้านสุขอนามัย มีการพัฒนายู่ในระดับดีมาก มีค่าดัชนีอยู่ที่ระดับ ๙๘.๗๙ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๑ ซึ่งอยู่ที่ระดับ ๙๘.๑๗ และด้านสังคม มีการพัฒนายู่ในระดับดีมาก มีค่าดัชนีอยู่ที่ระดับ ๙๒.๖๗ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๑ มีค่าอยู่ที่ระดับ ๙๐.๙๘ สำหรับด้านเศรษฐกิจ มีการพัฒนายู่ในระดับปานกลาง มีค่าดัชนีอยู่ที่ระดับ ๗๕.๕๘ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๑ซึ่งอยู่ที่ระดับ ๗๕.๒๗ ด้านสิ่งแวดล้อม มีการพัฒนายู่ในระดับต้องปรับปรุง มีค่าดัชนีอยู่ที่ระดับ ๖๙.๖๐ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๑ ซึ่งอยู่ที่ระดับ ๖๗.๒๒ ส่วนด้านการศึกษา มีการพัฒนายู่ในระดับต้องเร่งแก้ไข มีค่าดัชนีอยู่ที่ระดับ ๕๕.๐๙ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๑ ซึ่งอยู่ที่ระดับ ๕๔.๒๒

๔. ข้อเสนอแนะ

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการศึกษา มีการพัฒนาในระดับต้องเร่งแก้ไข ส่วนด้านสิ่งแวดล้อม มีการพัฒนายู่ในระดับต้องปรับปรุง ขณะที่ด้านเศรษฐกิจ มีการพัฒนายู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจำเป็นต้องเร่งปรับปรุงและแก้ไขในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๔.๑ ด้านการศึกษา

(๑) สนับสนุนให้สมาชิกของครัวเรือนเกษตรกรได้รับการศึกษาสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านวิชาชีพ อาชีวศึกษาและวิทยาลัยเกษตรกรรม เพื่อให้สามารถนำความรู้และพร้อมรับเทคโนโลยีใหม่ๆ ไปใช้ในการเกษตรมากขึ้น

(๒) ส่งเสริมการศึกษาและการฝึกอบรมให้กับเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตและยกระดับรายได้ให้กับครัวเรือนเกษตรกร

๔.๒ ด้านสิ่งแวดล้อม

(๑) สนับสนุนการฟื้นฟูป่าที่เสื่อมโทรม ปลูกสวนป่าชุมชน ป่าเศรษฐกิจ เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ของประเทศ และการสร้างความตระหนักรู้และถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้แก่เกษตรกร

(๒) ควรถ่ายทอดองค์ความรู้และสนับสนุนเทคโนโลยีด้านการฟื้นฟู/ปรับปรุงบำรุงดิน ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ง่ายต่อการปฏิบัติ และเหมาะสมกับสภาพปัญหาของพื้นที่ รวมถึงส่งเสริมให้เกษตรกรปรับปรุงบำรุงดินในพื้นที่การเกษตรอย่างต่อเนื่อง

๔.๓ ด้านเศรษฐกิจ

(๑) ส่งเสริมให้เกษตรกรจัดทำบัญชีฟาร์ม เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์สถานภาพทางการเงิน ทั้งด้านรายได้ รายจ่าย หนี้สินและทรัพย์สิน ซึ่งทำให้ทราบถึงจุดอ่อนและผลสำเร็จในการทำการเกษตร และใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการปรับเปลี่ยนและการวางแผนการผลิตล่วงหน้า รวมถึงสร้างวินัยทางการเงินให้แก่เกษตรกร

(๒) ควรพัฒนา...

(๒) ควรพัฒนาและส่งเสริมให้ครัวเรือนเกษตรกรสามารถสร้างรายได้จากหลายแหล่ง เพื่อลดความเสี่ยงและความผันผวนทางด้านรายได้จากการทำการเกษตรเพียงอย่างเดียว เช่น การแปรรูป สินค้าเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

สำหรับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) และการปรับตัวตามวิถีชีวิตปกติแบบใหม่ (New Normal) ของภาคเกษตรไทย โดย สศก. จะได้ติดตามและนำข้อมูลมาประกอบในการวิเคราะห์เพื่อจัดทำดัชนีความผาสุกของเกษตรกรในปี ๒๕๖๓ ต่อไป

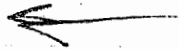
จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา หากเห็นชอบขอได้โปรดมอบหมายกองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แจ้งเวียนหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อทราบและใช้ประโยชน์ต่อไป

(นางสาวทัศนีย์ เมืองแก้ว)

รองเลขาธิการ ปฏิบัติราชการแทน
เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ดำเนินการตามแผน๒

(นายสำราญ สาราบรรณ์)

รองเลขาธิการ ปฏิบัติราชการแทน

อธิบดีกรมการแม่เป็ดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๓๐ มิ.ย. ๒๕๖๓

<https://bit.ly/3cs5I8D>

ดัชนีความผาสุกของเกษตรกร ปี 2562

1. บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยได้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) มุ่งสู่วิสัยทัศน์ คือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยกำหนดประเด็นการพัฒนาใน 6 ด้าน คือ ด้านความมั่นคง ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งประเด็นการพัฒนาวิัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและกระจายรายได้ พัฒนาศักยภาพมนุษย์ของประเทศ สู่ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม รวมถึงรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ

สำหรับการพัฒนาการเกษตร ภายใต้แผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2565) มีวิสัยทัศน์ คือ “ภาคเกษตรก้าวไกลด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ตลาดนำการผลิต ชีวิตเกษตรกรมีคุณภาพ ทรัพยากรการเกษตรมีความสมดุลและยั่งยืน” ซึ่งมุ่งสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้เกิดความมั่นคง และเศรษฐกิจการเกษตรเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ โดยครอบคลุมการพัฒนา 5 ด้าน คือ

- (1) การสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรมีความมั่นคง โดยการยกระดับรายได้ และสร้างความภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพเกษตรกร
- (2) การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสินค้าเกษตรตลอดโซ่อุปทาน ทั้งด้านการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและมาตรฐาน ด้านการแปรรูป เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร และด้านการตลาด โดยสินค้าที่ผลิตได้ต้องสอดคล้องกับความต้องการของตลาด รวมถึงการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าเกษตร
- (3) การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันภาคการเกษตร ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยการส่งเสริมและพัฒนางานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม แบบบูรณาการจากทุกภาคส่วน เพื่อนำมาใช้ประโยชน์และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
- (4) การบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยการส่งเสริมอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการทำเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พัฒนาระบบการบริหารจัดการน้ำตามสภาพพื้นที่อย่างทั่วถึง บริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรมตามความเหมาะสมของชนิดสินค้าและสภาพภูมิศาสตร์
- (5) การพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ โดยการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรภาครัฐ และเกิดการพัฒนาย่างต่อเนื่อง รวมถึงพัฒนาและปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม

ทั้งนี้ เป้าหมายหลักของแผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 คือ ความผาสุกของเกษตรกรเพิ่มขึ้น เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น และเศรษฐกิจการเกษตรเติบโตอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพ

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้ดำเนินการจัดทำดัชนีความผาสุกของเกษตรกรเป็นประจำทุกปี เพื่อสะท้อนถึงปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรไทย และใช้เป็นตัวชี้วัดของแผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12

2. ความหมายและองค์ประกอบดัชนีความผาสุก

2.1 “ความผาสุก” ครอบคลุมมิติของวิถีการดำรงชีวิตของคนไทยที่เชื่อมโยงกันจนเกิดภาวะแห่งความสุข ยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสำนึกต่อประโยชน์ส่วนรวม คิดและทำอย่างถูกต้องและมีเหตุผล รวมทั้งมีความสามารถในการประกอบสัมมาชีพที่นำมาซึ่งรายได้ที่พอเพียงกับการจัดหาปัจจัยสำหรับการดำรงชีวิต ที่มีคุณภาพและความมั่นคงของตนเองและครอบครัว อยู่ในชุมชนที่เข้มแข็ง สภาพแวดล้อมที่ดีมีระบบนิเวศที่สมดุล เอื้อต่อการดำรงชีวิต

2.2 องค์ประกอบ “ความผาสุก”

ปัจจัยพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับความผาสุกของเกษตรกร ประกอบด้วย 5 ด้าน

(1) ด้านเศรษฐกิจ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีเสถียรภาพ เศรษฐกิจมีความเข้มแข็งและมั่นคง เกษตรกรมีรายได้ที่เพียงพอ มีความมั่นคงและปลอดภัยในการทำงาน มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม มีการออมเงินเพื่อสำรองไว้ใช้ยามฉุกเฉินหรือเมื่อเกิดเหตุการณ์ไม่คาดคิด

(2) ด้านสุขอนามัย มีการบริโภคอาหารที่เพียงพอและเหมาะสม ถูกต้องตามหลักโภชนาการ มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง ไม่เจ็บป่วย มีสุขภาพจิตที่ดี รวมทั้งการมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง

(3) ด้านการศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้น ทำให้มีความรู้ มีสติปัญญา มีเหตุผล มีคุณธรรม มีทักษะในการประกอบอาชีพ พึ่งพาตนเองได้ สามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งสามารถอบรมเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ ทั้งนี้ การขาดการศึกษา จะทำให้ขาดโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและขาดสุขภาพอนามัยที่ดี นอกจากนี้ การศึกษายังรวมถึงการฝึกอบรมด้านอาชีพต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความรู้และทักษะที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพได้

(4) ด้านสังคม การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือการจัดการชุมชน/ท้องถิ่น มีความร่วมมือที่ดี ช่วยเหลือเกื้อกูล และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข สามารถชำระหนี้ซึ่งคุณค่าของประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชน/ท้องถิ่น นอกจากนี้ ด้านสังคมยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในอาชีพ ความอบอุ่นในครัวเรือน โดยสมาชิกในครัวเรือนมีความมุ่งมั่นในการดำเนินชีวิตร่วมกันอย่างมีจุดหมาย มีความรัก มีความผูกพัน ทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม สามารถเลี้ยงดูผู้สูงอายุได้อย่างมีความสุข และรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน เพื่อให้สามารถดำรงความเป็นครอบครัวได้อย่างมีคุณภาพ

(5) ด้านสิ่งแวดล้อม การมีระบบนิเวศที่สมดุล มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์จะช่วยสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี อย่างไรก็ตาม การเพิ่มขึ้นของประชากร การขยายตัวทางเศรษฐกิจ รวมถึงความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ทำให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น ซึ่งหากไม่มีการจัดการและการวางแผนที่ดี จะก่อให้เกิดมลพิษและความเสื่อมโทรมของทรัพยากร ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของเกษตรกร

3. ตัวชี้วัดความผาสุกของเกษตรกร การวัดความผาสุกของเกษตรกร ประกอบด้วย 5 ด้าน 15 ตัวชี้วัด โดยมีตัวชี้วัดในแต่ละด้าน ดังนี้

3.1 ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย 6 ตัวชี้วัด

(1) รายได้ครัวเรือนเกษตรกร รายได้ครัวเรือนเกษตรกร นำมาซึ่งปัจจัยสี่ขั้นพื้นฐาน เป็นองค์ประกอบสำคัญที่แสดงถึงฐานะทางเศรษฐกิจ ในที่นี้หมายถึง รายได้เงินสดสุทธิของครัวเรือนเกษตรกร (รายได้เงินสดทางการเกษตร หักด้วยรายจ่ายเงินสดทางการเกษตร รวมกับรายได้เงินสดนอกการเกษตร) ซึ่งนอกจากจะต้องมีรายได้ประจำเพียงพอต่อการดำรงชีวิตตามความเหมาะสมแล้ว ต้องมีรายได้บางส่วนเป็นค่าใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน เช่น เจ็บไข้ได้ป่วย และเพื่อความสะดวกสบายในชีวิต ซึ่งรายได้นี้อาจได้จากการทำงานประจำวันและรายได้เสริม

(2) การมีสิทธิในที่ดินทำกิน การมีที่ดินทำกินและการถือครองที่ดินเป็นของตนเองย่อมแสดงถึงความมั่นคงในอนาคต รวมทั้งมีแรงจูงใจในการสร้างผลผลิตและมีโอกาสเข้าถึงแหล่งทุน ทำให้สามารถยกระดับรายได้ให้สูงขึ้น ซึ่งสิทธิในที่ดินทำกินในที่นี้จะพิจารณาจากเอกสารสิทธิ โฉนด ใบจอง นส.2 นส.3 ส.ป.ก.4-01 และเอกสารสิทธิอื่น ๆ ที่แสดงว่าเกษตรกรเป็นเจ้าของที่ดิน รวมทั้งได้รับการจัดสรรและได้ทำพิธี

(3) การมีงานทำของแรงงานเกษตรกร การมีงานทำย่อมทำให้เกษตรกรมีความมั่นคงด้านรายได้ สามารถพึ่งตนเองได้ ในที่นี้หมายถึง สัดส่วนของจำนวนแรงงานเกษตรกรที่มีงานทำต่อจำนวนแรงงานเกษตรกรทั้งหมด (อายุระหว่าง 15 - 64 ปี และทำงาน 35 ชั่วโมงขึ้นไปต่อสัปดาห์)

(4) รายจ่ายที่ไม่จำเป็นของครัวเรือนเกษตรกร หมายถึง รายจ่ายฟุ่มเฟือยในครัวเรือนเกษตรกร ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ยาสูบ รวมถึงบุหรี่ยูนิคาร์ ยาเส้น ยานัตถ์ และหมากพลู

(5) การออมของครัวเรือนเกษตรกร หมายถึง เงินสดคงเหลือก่อนการชำระหนี้ ซึ่งเท่ากับรายได้เงินสดสุทธิของครัวเรือนเกษตรกร หักด้วยรายจ่ายเงินสดนอกการเกษตร

(6) สัดส่วนหนี้สินต่อทรัพย์สินของครัวเรือนเกษตรกร หมายถึง สัดส่วนหนี้สินปลายปีต่อทรัพย์สินเกษตรกรปลายปีของครัวเรือนเกษตรกร โดยหนี้สิน หมายถึง หนี้สินที่มาจากการกู้ยืมจากโครงการต่าง ๆ ของรัฐบาล ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สถาบันการเงิน และหนี้สินนอกระบบ ส่วนทรัพย์สินทางการเกษตร หมายถึง ทรัพย์สินทั้งหมดของครัวเรือนเกษตรกร โดยรวมถึงทรัพย์สินคงที่ (ที่ดิน ทุ่งฉาง โรงเรือน บ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ ฯลฯ) ทรัพย์สินดำเนินงาน (รถไถ รถแทรกเตอร์ เครื่องจักรกลทางการเกษตร ฯลฯ) ทรัพย์สินหมุนเวียน (เงินสดในมือและธนาคาร มูลค่าปัจจัยการผลิตคงเหลือ มูลค่าผลผลิตคงเหลือ) ทรัพย์สินนอกการเกษตร (ที่อยู่อาศัย รถยนต์ เฟอร์นิเจอร์ เครื่องใช้ในบ้าน ฯลฯ)

3.2 ด้านสุขอนามัย ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด

(1) ครัวเรือนได้กินอาหารมีคุณภาพได้มาตรฐาน หมายถึง สัดส่วนครัวเรือนเกษตรกรได้กินอาหารถูกสุขลักษณะและปลอดภัยที่ผ่านเกณฑ์การประเมินต่อครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมดที่ทำการสำรวจ โดยเกณฑ์การประเมินครัวเรือนได้ปฏิบัติเกี่ยวกับการกินอาหารที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานครบทั้ง 4 ด้าน คือ (1) การกินอาหารบรรลุสำเร็จ ต้องมีเครื่องหมาย อย. (2) เนื้อสัตว์ ต้องทำให้สุกด้วยความร้อน (3) ผักต้องปลอดสารพิษ หรือได้ทำการแช่ด้วยน้ำผสมด่างทับทิม หรือน้ำยาล้างผักแล้วล้างด้วยน้ำสะอาดหลาย ๆ ครั้ง และ (4) การล้างมือก่อนรับประทานอาหาร และใช้ช้อนกลาง

(2) ครั้วเรือนมีการจัดบ้านเรือนเป็นระเบียบถูกสุขลักษณะ หมายถึง สัดส่วนครั้วเรือนเกษตรที่จัดบ้านเรือนและบริเวณถูกสุขลักษณะที่ผ่านเกณฑ์การประเมินต่อครั้วเรือนเกษตรทั้งหมดที่ทำการสำรวจ โดยเกณฑ์การประเมินสภาพแวดล้อมดีเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต การมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงและสะอาด ถูกหลักอนามัย จะส่งผลต่อสุขภาพของบุคคล ทำให้สามารถประกอบอาชีพและดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ครั้วเรือนที่มีการจัดบริเวณบ้านและภายในบ้านตามดัชนีการสุขาภิบาลขั้นพื้นฐานโดยมีที่ประกอบอาหาร มีที่เก็บน้ำสะอาด ไม่มีแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์/แมลงนำโรค มีอุปกรณ์กำจัดขยะมูลฝอย สภาพในบ้านสะอาด ไม่มีแหล่งน้ำเสียขัง มีส้วมถูกสุขลักษณะเป็นระเบียบ

3.3 ด้านการศึกษา ประกอบด้วย 1 ตัวชี้วัด

(1) สมาชิกครั้วเรือนเกษตรได้รับการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ หมายถึง ร้อยละของสมาชิกครั้วเรือนเกษตรที่ได้รับการศึกษาตามภาคบังคับ และสูงกว่าภาคบังคับ สำหรับการศึกษาภาคบังคับได้กำหนดให้พลเมืองไทยต้องจบการศึกษาอย่างน้อยที่สุดในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และต้องเข้ารับการศึกษาย่างช้าสุดเมื่ออายุ 7 ปี โดยการศึกษา มี 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

3.4 ด้านสังคม ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด

(1) เกษตรกรที่มีความภูมิใจต่อความสำเร็จในการทำอาชีพเกษตร หมายถึง ครั้วเรือนเกษตรมีความภูมิใจและพอใจในการเป็นเกษตรกร มีความสุข และประสบความสำเร็จกับการประกอบอาชีพ รวมทั้งได้รับการยอมรับจากสังคม ซึ่งก่อให้เกิดความรักในการทำเกษตรของเกษตรกร

(2) ครั้วเรือนมีความอบอุ่น หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันทางอารมณ์และจิตใจในการดำเนินชีวิตร่วมกันอย่างมีจุดหมาย สมาชิกในครอบครัวได้อยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความผูกพันต่อกันทำให้สามารถดำรงความเป็นครอบครัว สมาชิกมีสภาพจิตใจที่ดี มีความมั่นคงทางอารมณ์ สามารถเผชิญปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้อย่างเข้มแข็ง ครั้วเรือนเกษตรจะมีความสุขเมื่อมีโอกาสอยู่พร้อมหน้ากันระหว่างพ่อ แม่ ลูก หรือญาติพี่น้องที่อาศัยประจำในครั้วเรือน ได้ทำกิจกรรมร่วมกันอย่างน้อย 6 ครั้งต่อปี คนในครั้วเรือนมีการปรึกษาหารือเพื่อการแก้ไขปัญหาในครอบครัว มีความเคารพนับถือซึ่งกันและกัน

(3) คนสูงอายุได้รับการดูแลเอาใจใส่ หมายถึง สัดส่วนจำนวนผู้สูงอายุในครั้วเรือนเกษตรได้รับการดูแลเอาใจใส่จากคนในครั้วเรือนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินต่อจำนวนผู้สูงอายุที่ได้จากการสำรวจ โดยเกณฑ์ประเมินคือ ผู้สูงอายุได้รับการดูแลเอาใจใส่ ด้านอาหาร เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ได้รับการดูแลยามเจ็บไข้ได้ป่วย เอาใจใส่ด้านสภาพจิตใจ และมีสวัสดิการชุมชน หรือจากภาครัฐ

(4) การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร หมายถึง สัดส่วนจำนวนเกษตรกรที่เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรต่อจำนวนแรงงานเกษตรทั้งหมด ซึ่งการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มและ/หรือสถาบันเกษตรกรจะทำให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการพัฒนาและตัดสินใจ มีจิตสำนึกและร่วมกันรักษาสิทธิเพื่อประโยชน์ของตนเอง ชุมชน หรือท้องถิ่น ซึ่งกลุ่มของเกษตรกรที่สำคัญในหมู่บ้านและตำบล ได้แก่ กลุ่มผู้ใช้น้ำ กลุ่ม ธ.ก.ส. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และสถาบันเกษตรกรต่าง ๆ

3.5 ด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด

(1) สัดส่วนของพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ หมายถึง สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ทั้งหมดของประเทศต่อพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ ซึ่งนักวิชาการป่าไม้กำหนดไว้ว่า ควรมีพื้นที่ป่าไม้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40 จึงจะสามารถรักษาความสมดุลของระบบนิเวศได้

(2) การฟื้นฟูทรัพยากรดิน หมายถึง สัดส่วนพื้นที่ที่ได้รับการฟื้นฟูทรัพยากรดินต่อพื้นที่ทางการเกษตรทั้งหมด ซึ่งการจัดการทรัพยากรดินมีผลต่อสิ่งแวดล้อมในด้านความอุดมสมบูรณ์และคุณสมบัติทางเคมี การถูกชะล้างพังทลายลงสู่แหล่งน้ำและพื้นที่ชายฝั่ง ส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำ คุณภาพของดินและพืชพรรณ ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อความหลากหลายทางชีวภาพและปริมาณผลผลิตทางการเกษตร

4. ดัชนีความผาสุกของเกษตรกร ปี 2562

การจัดทำดัชนีความผาสุกของเกษตรกรในปี 2562 เป็นปีที่ 3 ของแผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 พบว่า มีค่าอยู่ที่ระดับ 81.39 เป็นการพัฒนาอยู่ในระดับดี เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ซึ่งมีค่าอยู่ที่ระดับ 80.30 โดยปัจจัยที่ส่งผลให้ดัชนีความผาสุกของเกษตรกรในภาพรวมเพิ่มขึ้น ประกอบด้วย 1) ด้านสุขอนามัย มีการพัฒนาอยู่ในระดับดีมาก 2) ด้านสังคม มีการพัฒนาอยู่ในระดับดีมาก 3) สำหรับด้านเศรษฐกิจ มีการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง 4) ด้านสิ่งแวดล้อม มีการพัฒนาอยู่ในระดับต้องปรับปรุง และ 5) ด้านการศึกษา มีการพัฒนาอยู่ในระดับต้องเร่งแก้ไข เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน มีดังนี้

4.1 ดัชนีด้านสุขอนามัย ปี 2562 มีค่าอยู่ที่ระดับ 98.79 เป็นการพัฒนาอยู่ในระดับดีมาก โดยเพิ่มขึ้นจากปี 2561 ซึ่งอยู่ที่ระดับ 98.17 สำหรับตัวชี้วัดในด้านสุขอนามัย คือ

(1) ตัวชี้วัดครัวเรือนเกษตรกรได้กินอาหารมีคุณภาพได้มาตรฐาน ปี 2562 มีค่าอยู่ที่ระดับ 99.09 เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ซึ่งอยู่ที่ระดับ 98.88 โดยมีปัจจัยสนับสนุนจากนโยบายความปลอดภัยด้านอาหารและผลิตภัณฑ์อาหาร ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีการขับเคลื่อนการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์และสินค้าเกษตรปลอดภัยอย่างจริงจัง เน้นการให้ความรู้กับเกษตรกรและผู้บริโภคให้ตระหนักถึงความสำคัญของมาตรฐานและความปลอดภัยของอาหาร ขณะที่กระทรวงสาธารณสุขเน้นการให้ประชาชนได้บริโภคอาหารและผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและปลอดภัย ซึ่งได้ให้ความสำคัญในการคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพและสถานประกอบการให้มีคุณภาพและมาตรฐานและความปลอดภัยตามกฎหมาย

(2) ตัวชี้วัดครัวเรือนเกษตรกรมีการจัดบ้านเรือนถูกสุขลักษณะ ปี 2562 มีค่าอยู่ที่ระดับ 98.48 เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ซึ่งอยู่ที่ระดับ 97.45 โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดบ้านเรือนถูกสุขลักษณะของครัวเรือนเกษตรกร คือ การดำเนินการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการมีสุขภาพดีของประชาชนอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2560 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ได้จัดทำโครงการ “บ้านเรือนสะอาด อนามัยดี ปราศจากโรคภัย นำเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการสุขภาพที่พอกพูน การสุขภาพสิ่งแวดล้อมขั้นพื้นฐานในครัวเรือน ส่งเสริมให้ร่วมกันปรับปรุงสภาพแวดล้อมทั้งภายในบ้านและบริเวณบ้านโดยรอบให้ถูกต้องและเหมาะสม ตามหลักสุขภาพ และหลักเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งสร้างพฤติกรรมอนามัยส่วนบุคคลที่ดี ตลอดจนการมีส่วนร่วมพัฒนาอนามัย

สิ่งแวดล้อมในหมู่บ้านและชุมชน ซึ่งเป็นการเสริมสร้างศักยภาพของประชาชนในทุกครัวเรือนให้มีความใส่ใจต่อสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยเริ่มปลูกฝังตั้งแต่ระดับครัวเรือน และขยายผลสู่ชุมชน

4.2 ดัชนีด้านสังคม ปี 2562 มีค่าอยู่ที่ระดับ 92.67 เป็นการพัฒนาอยู่ในระดับดีมาก เพิ่มขึ้นจากปี 2561 มีค่าอยู่ที่ระดับ 90.98 สำหรับตัวชี้วัดในด้านสังคม คือ

(1) ตัวชี้วัดคนสูงอายุได้รับการดูแลเอาใจใส่จากคนในครัวเรือน ปี 2562 มีค่าอยู่ที่ระดับ 99.99 เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปี 2561 ซึ่งอยู่ที่ระดับ 99.90 ทั้งนี้ เนื่องจากสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันหลักของสังคมไทย ดังนั้น การดูแลผู้สูงอายุในครอบครัวจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ประกอบกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้จัดทำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552 ซึ่งให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับครอบครัว ส่งเสริมค่านิยมในการอยู่ร่วมกับผู้สูงอายุ ส่งเสริมสมาชิกในครอบครัวและผู้ดูแลให้มีศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุ และกำหนดมาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่อง “สังคมผู้สูงอายุ” โดยให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ด้วยการสร้างระบบคุ้มครองและสวัสดิการผู้สูงอายุ สร้างระบบสุขภาพเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ และปรับสภาพแวดล้อมชุมชนและบ้านให้ปลอดภัยกับผู้สูงอายุ นอกจากนี้ กระทรวงสาธารณสุข ได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมและดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ กำหนดนโยบายส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ เน้นด้านสุขภาพอนามัย พร้อมทั้งให้ความสำคัญ เห็นคุณค่าและเคารพยกย่องนับถือ โดยให้สมาชิกในครอบครัว และชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพดี ทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ

(2) ตัวชี้วัดครัวเรือนมีความอบอุ่น ปี 2562 มีค่าอยู่ที่ระดับ 99.76 เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปี 2561 ซึ่งอยู่ที่ระดับ 99.48 เนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีส่งผลต่อการพัฒนาของอุปกรณ์และระบบการสื่อสาร เช่น โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ทำให้การติดต่อสื่อสารในปัจจุบันมีความสะดวกรวดเร็ว เมื่อนำเทคโนโลยีสื่อใหม่มาใช้ในครอบครัว ก่อให้เกิดการสื่อสารในครอบครัว เช่น การแจ้งข้อมูลข่าวสาร การนัดหมาย การบอกเล่าเรื่องราวในชีวิตประจำวัน และการขอหรือให้ความช่วยเหลือ รวมทั้งก่อให้เกิดความปลอดภัยความอุ่นใจ และทำกิจกรรมร่วมกัน ผ่านการพูดคุย การดูหนัง ดูทีวี และการฟังเพลงร่วมกัน อีกทั้งสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ให้ความสำคัญกับการสร้างเสริมสุขภาพของครอบครัว กำหนดให้มีแผนสุขภาพเด็ก เยาวชน และครอบครัว โดยมุ่งเน้นการสร้างภูมิคุ้มกัน และความเข้มแข็งให้กลุ่มเป้าหมายเด็ก เยาวชน และครอบครัว ซึ่งได้มีการจัดทำโครงการพัฒนานวัตกรรมการขับเคลื่อนงานครอบครัวอบอุ่นในระดับพื้นที่ เน้นการสร้างครอบครัวอบอุ่นในชุมชน ซึ่งดำเนินการโดยสมาคมครอบครัวศึกษาแห่งประเทศไทย

(3) ตัวชี้วัดการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร ปี 2562 มีค่าอยู่ที่ระดับ 91.16 เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ซึ่งอยู่ที่ระดับ 89.69 โดยภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการบริหารจัดการร่วมกัน ทั้งทางด้านการผลิต การแปรรูป และการตลาด เพื่อสร้างโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรและสร้างอำนาจในการต่อรอง โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรผ่านโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เครือข่ายแปลงใหญ่ Smart Farmer /Young Smart Farmer และวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น

(4) ตัวชี้วัดเกษตรกรมีความภูมิใจต่อความสำเร็จในการทำอาชีพเกษตรกร ปี 2562 มีค่าอยู่ที่ระดับ 75.66 เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ซึ่งอยู่ที่ระดับ 67.65 เนื่องจากเกษตรกรมีความรู้สึกมั่นคงในอาชีพเกษตรกรกรรมและได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้น ประกอบกับภาครัฐมีนโยบายและมาตรการในการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกร ทำให้สามารถผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพมาตรฐานตรงกับความต้องการของตลาด ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดทำโครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมถึงจูงใจคนรุ่นใหม่ให้หันมาสนใจประกอบอาชีพทางด้านเกษตรมากขึ้น ซึ่งมีการดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2559

4.3 ดัชนีด้านเศรษฐกิจ ปี 2562 มีค่าอยู่ที่ระดับ 75.58 เป็นการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปี 2561 ซึ่งอยู่ที่ระดับ 75.27 โดยมีตัวชี้วัด คือ

(1) ตัวชี้วัดเงินออมของครัวเรือนเกษตรกร มีค่าอยู่ที่ระดับ 100.00 ตั้งแต่ปี 2560 เป็นต้นมา โดยในปี 2562 ผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนเกษตรกรของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่าเงินออมของครัวเรือนเกษตรกรเท่ากับ 87,414.46 บาทต่อปี เพิ่มขึ้นจาก 72,056.22 บาทต่อปี ในปี 2561 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 21.31 ซึ่งเป็นผลจากนโยบายของภาครัฐที่ให้ความสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร การเพิ่มประสิทธิภาพและยกระดับมาตรฐานของการเกษตร การวางแผนการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ซึ่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เน้นให้เกษตรกรและครัวเรือนเกษตรกรจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อสร้างวินัยทางการเงินและส่งเสริมการออม นำไปสู่การประกอบอาชีพที่มั่นคง สร้างความเข้มแข็ง และพึ่งพาตนเองได้ในระดับครัวเรือน

(2) ตัวชี้วัดรายได้ครัวเรือนเกษตรกร ปี 2562 มีค่าอยู่ที่ระดับ 87.36 เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ซึ่งอยู่ที่ระดับ 82.79 โดยผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนเกษตรกรของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่า รายได้เงินสดสุทธิครัวเรือนเกษตรกร ในปี 2562 เท่ากับ 269,448.22 บาทต่อปี เพิ่มขึ้นจาก 247,150.10 บาทต่อปี ในปี 2561 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.02 ซึ่งประกอบด้วย รายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตร ในปี 2562 เท่ากับ 78,603.69 บาทต่อปี เพิ่มขึ้นจาก 74,483.11 บาทต่อปี ในปี 2561 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.53 และรายได้เงินสดนอกภาคเกษตร ในปี 2562 จำนวน 190,844.53 บาทต่อปี เพิ่มขึ้นจาก 172,666.98 บาทต่อปี ในปี 2561 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.53

(3) ตัวชี้วัดการมีสิทธิในที่ดินทำกิน ปี 2562 มีค่าอยู่ที่ระดับ 72.83 ลดลงจากปี 2561 ซึ่งอยู่ที่ระดับ 73.76

(4) ตัวชี้วัดรายจ่ายไม่จำเป็นของครัวเรือนเกษตรกร (เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาสูบ) ปี 2562 มีค่าอยู่ที่ระดับ 65.38 เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ซึ่งอยู่ที่ระดับ 63.24

(5) ตัวชี้วัดการมีงานทำของแรงงานเกษตร ปี 2562 มีค่าอยู่ที่ระดับ 51.01 ลดลงจากปี 2561 ซึ่งอยู่ที่ระดับ 59.67

(6) ตัวชี้วัดสัดส่วนหนี้สินต่อทรัพย์สินของครัวเรือนเกษตรกร มีค่าดัชนีอยู่ที่ระดับ 50.00 มาตั้งแต่ปี 2559 ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่ต้องเฝ้าระวัง โดยหนี้สินของครัวเรือนเกษตรกร ปี 2562 เท่ากับ 221,490.19 บาท เพิ่มขึ้นจาก ในปี 2561 เท่ากับ 150,636.03 บาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 47.04 จำแนกเป็นหนี้สินเพื่อการลงทุนทำการเกษตรร้อยละ 58.88 และหนี้สินนอกภาคการเกษตรร้อยละ 41.22 ส่วนหนึ่งมาจากการที่เกษตรกร

สามารถเข้าถึงสินเชื่อได้ง่าย สำหรับทรัพย์สินของครัวเรือนเกษตร ปี 2562 เท่ากับ 2.70 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก ในปี 2561 เท่ากับ 2.60 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.56

4.4 ดัชนีด้านสิ่งแวดล้อม ปี 2562 มีค่าอยู่ที่ระดับ 69.60 เป็นการพัฒนายู่ในระดับต้องปรับปรุง เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ซึ่งอยู่ที่ระดับ 67.22 สำหรับตัวชี้วัดในด้านสิ่งแวดล้อม คือ

(1) ตัวชี้วัดการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรดิน ปี 2562 ค่าอยู่ที่ระดับ 76.05 เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ซึ่งอยู่ที่ระดับ 71.97 ซึ่งเป็นผลจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมพัฒนาที่ดิน ให้ความสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ด้วยการฟื้นฟูปรับปรุงดิน อนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่การเกษตร โดยการให้ความรู้กับเกษตรกร ด้านการฟื้นฟู ปรับปรุงดิน อนุรักษ์ดินและน้ำ ตามหลักวิชาการและมาตรฐาน เหมาะสมกับสภาพปัญหาของพื้นที่

(2) ตัวชี้วัดสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ ปี 2562 มีค่าอยู่ที่ระดับ 61.68 เท่ากับปี 2561 ซึ่งในปี 2562 มีพื้นที่ป่าไม้ 102.48 ล้านไร่ มีแนวโน้มนำเพิ่มขึ้นจากปี 2556 มีพื้นที่ 102.12 ล้านไร่ หรือมีแนวโน้มนำเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.36 เนื่องจากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมป่าไม้ มีนโยบายฟื้นฟูสภาพป่า ทวงคืนผืนป่าเพื่อแก้ปัญหาหนี้ทุนบุกรุกป่า และส่งเสริมป่าชุมชนเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลพื้นที่ป่า เป็นผลให้พื้นที่ป่าเพิ่มขึ้น

4.5 ดัชนีด้านการศึกษา ปี 2562 มีค่าอยู่ที่ระดับ 55.09 เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ซึ่งอยู่ที่ระดับ 54.22 แต่ยังคงเป็นการพัฒนาที่อยู่ในระดับต้องเร่งแก้ไข โดยมีตัวชี้วัด คือ สมาชิกครัวเรือนเกษตรได้รับการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ ค่าดัชนีด้านการศึกษา ยังคงที่อยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ของไทย เป็นผู้สูงอายุที่ได้รับการศึกษาต่ำกว่าภาคบังคับ นอกจากนี้ การที่เกษตรกรเป็นผู้สูงอายุยังส่งผลกระทบต่อ การปรับตัวและเพิ่มผลิตภาพการผลิตด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่และนวัตกรรมอีกด้วย

ตารางดัชนีความผาสุกของเกษตรกร ระหว่างปี 2559 - 2562

ดัชนี/ตัวชี้วัด	แผนฯ 11		แผนฯ 12	
	2559	2560	2561	2562
ดัชนีความผาสุกของเกษตรกร	79.77	78.94	80.30	81.39
ดัชนีด้านเศรษฐกิจ	67.47	74.85	75.27	75.58
1. รายได้ครัวเรือนเกษตรกร	71.07	72.83	82.79	87.36
2. การมีสิทธิในที่ดินทำกิน	76.84	76.83	73.76	72.83
3. การมีงานทำของแรงงานเกษตรกร	59.70	59.26	59.67	51.01
4. รายจ่ายไม่จำเป็นของครัวเรือนเกษตรกร	65.38	70.00	63.24	65.38
5. เงินออมของครัวเรือนเกษตรกร	74.45	100.00	100.00	100.00
6. สัดส่วนหนี้สินต่อทรัพย์สินของครัวเรือนเกษตรกร	50.00	50.00	50.00	50.00
ดัชนีด้านสุขอนามัย	99.01	97.14	98.17	98.79
7. ครัวเรือนเกษตรกรได้กินอาหารมีคุณภาพได้มาตรฐาน	98.99	98.47	98.88	99.09
8. ครัวเรือนเกษตรกรมีการจัดบ้านเรือนเป็นระเบียบถูกสุขลักษณะ	99.03	95.78	97.45	98.48
ดัชนีด้านการศึกษา	58.35	45.50	54.22	55.09
9. สมาชิกครัวเรือนเกษตรกรได้รับการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ	58.35	45.50	54.22	55.09
ดัชนีด้านสังคม	91.73	90.13	90.98	92.67
10. เกษตรกรที่มีความภูมิใจต่อความสำเร็จในการทำอาชีพเกษตรกร	68.78	65.37	67.65	75.66
11. ครัวเรือนมีความอบอุ่น	99.35	99.13	99.48	99.76
12. คนสูงอายุได้รับการดูแลเอาใจใส่จากคนในครัวเรือน	99.70	99.94	99.90	99.99
13. การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร	91.87	87.82	89.69	91.16
ดัชนีด้านสิ่งแวดล้อม	66.20	66.71	67.22	69.60
14. สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ	61.58	61.58	61.68	61.68
15. การฟื้นฟูทรัพยากรดิน	70.25	71.15	71.97	76.05

ที่มา: จากการคำนวณโดยกองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

หมายเหตุ:	คะแนนอยู่ระหว่าง 90.00 - 100.00	คือ การพัฒนาอยู่ในระดับดีมาก
	คะแนนอยู่ระหว่าง 80.00 - 89.99	คือ การพัฒนาอยู่ในระดับดี
	คะแนนอยู่ระหว่าง 70.00 - 79.99	คือ การพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง
	คะแนนอยู่ระหว่าง 60.00 - 69.99	คือ การพัฒนาอยู่ในระดับต้องปรับปรุง
	คะแนนน้อยกว่า 60.00	คือ การพัฒนาอยู่ในระดับต้องเร่งแก้ไข

5. ข้อเสนอแนะ

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการศึกษา มีการพัฒนาในระดับต้องเร่งแก้ไข ส่วนด้านสิ่งแวดล้อม มีการพัฒนาอยู่ในระดับต้องปรับปรุง ขณะที่ด้านเศรษฐกิจ มีการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจำเป็นต้องเร่งปรับปรุงและแก้ไขในด้านต่าง ๆ ดังนี้

5.1 ด้านการศึกษา

(1) สนับสนุนให้สมาชิกของครัวเรือนเกษตรกรได้รับการศึกษาสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านวิชาชีพ อาชีวศึกษาและวิทยาลัยเกษตรกรรม เพื่อให้สามารถนำความรู้และพร้อมรับเทคโนโลยีใหม่ๆ ไปใช้ในการเกษตรมากขึ้น

(2) ส่งเสริมการศึกษาและการฝึกอบรมให้กับเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตและยกระดับรายได้ให้กับครัวเรือนเกษตรกร

5.2 ด้านสิ่งแวดล้อม

(1) สนับสนุนการฟื้นฟูป่าที่เสื่อมโทรม ปลูกสวนป่าชุมชน ป่าเศรษฐกิจ เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ของประเทศ และการสร้างความตระหนักรู้และถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้แก่เกษตรกร

(2) ควรถ่ายทอดองค์ความรู้และสนับสนุนเทคโนโลยีด้านการฟื้นฟู/ปรับปรุงบำรุงดินที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ง่ายต่อการปฏิบัติ และเหมาะสมกับสภาพปัญหาของพื้นที่ รวมถึงส่งเสริมให้เกษตรกรปรับปรุงบำรุงดินในพื้นที่การเกษตรอย่างต่อเนื่อง

5.3 ด้านเศรษฐกิจ

(1) ส่งเสริมให้เกษตรกรจัดทำบัญชีฟาร์ม เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์สถานภาพทางการเงิน ทั้งด้านรายได้ รายจ่าย หนี้สินและทรัพย์สิน ซึ่งทำให้ทราบถึงจุดอ่อนและผลสำเร็จในการทำการเกษตร และใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการปรับเปลี่ยนและการวางแผนการผลิตล่วงหน้า รวมถึงสร้างวินัยทางการเงินให้แก่เกษตรกร

(2) ควรพัฒนาและส่งเสริมให้ครัวเรือนเกษตรกรสามารถสร้างรายได้จากหลายแหล่ง เพื่อลดความเสี่ยงและความผันผวนทางด้านรายได้จากการทำการเกษตรเพียงอย่างเดียว เช่น การแปรรูปสินค้าเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ภาคผนวก

วิธีการคำนวณดัชนีความผาสุกของเกษตรกร

การคำนวณดัชนีความผาสุกของเกษตรกร มาจากการรวมดัชนี 5 ด้าน (ดัชนีด้านเศรษฐกิจ ดัชนีด้านสุขอนามัย ดัชนีด้านการศึกษา ดัชนีด้านสังคม ดัชนีด้านสิ่งแวดล้อม) ซึ่งแต่ละด้านประกอบด้วยตัวชี้วัดที่มีหน่วยแตกต่างกัน จึงต้องแปลงตัวชี้วัดให้เป็นฐานเดียวกันก่อน โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การคำนวณหาดัชนีในแต่ละด้าน จะประยุกต์จากสูตรของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme: UNDP) ที่ใช้คำนวณหาดัชนีความยากจนของคน (Human Poverty Index: HPI) เช่น ด้านเศรษฐกิจ มีตัวชี้วัดทั้งหมด 6 ตัว ก็จะแปลงตัวชี้วัดทั้ง 6 ตัว ให้เป็นฐานเดียวกัน (ฐาน 100) นำตัวชี้วัดแต่ละตัวมายกกำลัง 3 แล้วนำมาบวกกัน จากนั้นจึงหารด้วยจำนวนตัวชี้วัดทั้งหมด และถอดรากที่ 3 จะได้เป็นค่าดัชนีด้านเศรษฐกิจ สำหรับการคำนวณหาดัชนีด้านอื่น ๆ สามารถคำนวณได้โดยวิธีการเดียวกัน

$$ECON = \left[\frac{IN^3 + LA^3 + EM^3 + EX^3 + SA^3 + DE^3}{\text{จำนวนตัวชี้วัด (6 ตัว)}} \right]^{1/3}$$

กำหนดให้	ECON	=	ดัชนีด้านเศรษฐกิจ
	IN	=	รายได้ครัวเรือนเกษตรกร
	LA	=	การมีสิทธิในที่ดินทำกิน
	EM	=	การมีงานทำของแรงงานเกษตรกร
	EX	=	รายจ่ายที่ไม่จำเป็นของครัวเรือนเกษตรกร
	SA	=	การออมของครัวเรือนเกษตรกร
	DE	=	สัดส่วนหนี้สินต่อทรัพย์สินของครัวเรือนเกษตรกร

2. เมื่อคำนวณดัชนีครบทุกด้านแล้ว จะคำนวณหาดัชนีความผาสุกของเกษตรกรโดยใช้สูตร เช่นเดียวกับการคำนวณหาดัชนีในแต่ละด้าน ดังนี้

$$GDH = \left[\frac{ECON^3 + HT^3 + ED^3 + SC^3 + EN^3}{\text{จำนวนดัชนีทุกด้าน (5 ด้าน)}} \right]^{1/3}$$

กำหนดให้	GDH	=	ดัชนีความผาสุกของเกษตรกร
	ECON	=	ดัชนีด้านเศรษฐกิจ
	HT	=	ดัชนีด้านสุขอนามัย
	ED	=	ดัชนีด้านการศึกษา
	SC	=	ดัชนีด้านสังคม
	EN	=	ดัชนีด้านสิ่งแวดล้อม

3. เกณฑ์ในการวัดดัชนีแต่ละด้าน และดัชนีความเหมาะสมของเกษตรกร แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ค่าดัชนี	ความหมาย
90 - 100	การพัฒนาอยู่ในระดับดีมาก
80 - 89.99	การพัฒนาอยู่ในระดับดี
70 - 79.99	การพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง
60 - 69.99	การพัฒนาอยู่ในระดับต้องปรับปรุง
น้อยกว่า 60	การพัฒนาอยู่ในระดับต้องเร่งแก้ไข

ตารางภาคผนวกที่ 1 เกณฑ์การคำนวณดัชนีความพึงพอใจของเกษตรกร

ตัวชี้วัด	เกณฑ์การคำนวณ
ด้านเศรษฐกิจ	
1. รายได้ครัวเรือนเกษตรกร	ประเมินจากรายได้สุทธิทางการเกษตร รายได้นอกการเกษตรและผลิตผลจากฟาร์มนำมาบริโภค มีเป้าหมายเพื่อให้เพียงพอต่อปัจจัยสี่ขั้นพื้นฐาน ต่ำกว่า 120,000 บาท ได้คะแนน 50 120,001 - 160,000 บาท ได้คะแนน 51 - 60.99 160,001 - 200,000 บาท ได้คะแนน 61 - 70.99 200,001 - 240,000 บาท ได้คะแนน 71 - 80.99 240,001 - 280,000 บาท ได้คะแนน 81 - 90.99 280,001 - 320,000 บาท ได้คะแนน 91 - 100 มากกว่า 320,000 บาท ได้คะแนน 100
2. การมีสิทธิในที่ดินทำกิน	ประเมินจากการได้รับเอกสารสิทธิในที่ดินทุกรูปแบบไม่รวมการเช่า โดยกำหนดเป้าหมายร้อยละ 80 (เอกสารสิทธิพิจารณาจากโฉนด โฉนด โฉนด นส.2 นส.3 สปก.401 รวมทั้งได้รับการจัดสรรและได้ทำฟรี)
3. การมีงานทำของแรงงานเกษตรกร	กำหนดเป้าหมายให้แรงงานเกษตรกรมีงานทำไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80
4. รายจ่ายการบริโภคของครัวเรือนเกษตรกร	ครัวเรือนเกษตรกรควรมีรายจ่ายอุปโภคบริโภคเกี่ยวกับเครื่องดื่มและยาสูบลดลง โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ ต่ำกว่า 1,000 บาท ได้คะแนน 100 1,001 - 2,000 บาท ได้คะแนน 90 - 99.99 2,001 - 3,000 บาท ได้คะแนน 80 - 89.99 3,001 - 4,000 บาท ได้คะแนน 70 - 79.99 4,001 - 5,000 บาท ได้คะแนน 60 - 69.99 มากกว่า 5,000 บาท ได้คะแนน 50
5. เงินออมของครัวเรือนเกษตรกร	ประเมินจากเงินออมในครัวเรือน เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ ต่ำกว่า 40,000 บาท ได้คะแนน 60 40,001 - 45,000 บาท ได้คะแนน 61 - 65.9 45,001 - 50,000 บาท ได้คะแนน 66 - 70.9 50,001 - 55,000 บาท ได้คะแนน 71 - 75.9 55,001 - 60,000 บาท ได้คะแนน 76 - 80.9 60,001 - 65,000 บาท ได้คะแนน 81 - 85.9 มากกว่า 65,000 บาท ได้คะแนน 100

ตารางภาคผนวกที่ 1 เกณฑ์การคำนวณดัชนีความผาสุกของเกษตรกร (ต่อ)

ตัวชี้วัด	เกณฑ์การคำนวณ
6. สัดส่วนหนี้สินต่อทรัพย์สินของครัวเรือนเกษตรกร	ประเมินจากสัดส่วนหนี้สินต่อทรัพย์สินของครัวเรือนเกษตรกร ต่ำกว่าร้อยละ 1.0 ได้คะแนน 100 ร้อยละ 1.1 - 2.0 ได้คะแนน 90 - 99.99 ร้อยละ 2.1 - 3.0 ได้คะแนน 80 - 89.99 ร้อยละ 3.1 - 4.0 ได้คะแนน 70 - 79.99 ร้อยละ 4.1 - 5.0 ได้คะแนน 60 - 69.99 มากกว่าร้อยละ 5.0 ได้คะแนน 50
ด้านสุขอนามัย	
7. ครัวเรือนได้กินอาหารมีคุณภาพได้มาตรฐาน	ประเมินจากคนในครัวเรือนได้กินอาหารที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน (นมพร้อมดื่ม อาหารบรรจุกระป๋อง และน้ำดื่มบรรจุขวดหรือเกลลอนที่มีคุณภาพ ปลอดภัยและได้มาตรฐาน ออ.) โดยกำหนดเป้าหมายร้อยละ 95
8. ครัวเรือนมีการจัดบ้านเรือนเป็นระเบียบถูกสุขลักษณะ	ครัวเรือนมีการจัดบ้านเรือนเป็นระเบียบถูกสุขลักษณะครบตามดัชนีการสุขาภิบาลขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดเป้าหมายร้อยละ 95
ด้านการศึกษา	
9. สมาชิกครัวเรือนเกษตรกรได้รับการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ	ประเมินจากสมาชิกครัวเรือนเกษตรกรได้รับการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ
ด้านสังคม	
10. เกษตรกรมีความภูมิใจและได้รับความสำเร็จในการทำอาชีพเกษตรกร	ประเมินจากคนในครัวเรือนเกษตรกรมีความภูมิใจและพอใจในการเป็นเกษตรกรมีความสุขและประสบความสำเร็จกับการประกอบอาชีพและได้รับการยอมรับจากสังคม เป้าหมายร้อยละ 80
11. ครัวเรือนมีความอบอุ่น	ครัวเรือนมีความอบอุ่น (คนในครัวเรือนมีโอกาสอยู่พร้อมหน้าอย่างน้อย 6 ครั้งต่อปี มีการปรึกษาหารือเพื่อแก้ไขปัญหาในครอบครัว เด็กในครัวเรือนไม่เคยหนีออกจากบ้าน) คนในครัวเรือนเคารพนับถือซึ่งกันและกัน โดยกำหนดเป้าหมายร้อยละ 100
12. คนสูงอายุได้รับการดูแลเอาใจใส่จากคนในครัวเรือน	คนอายุมากกว่า 60 ปี ขึ้นไป ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากคนในครัวเรือน โดยกำหนดเป้าหมายร้อยละ 100
13. การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร	ครัวเรือนมีคนเป็นสมาชิกกลุ่มที่ตั้งขึ้นในหมู่บ้าน ตำบล (กลุ่มเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ กลุ่ม ธกส. กองทุนยา เป็นต้น) โดยกำหนดเป้าหมายร้อยละ 90

ตารางภาคผนวกที่ 1 เกณฑ์การคำนวณดัชนีความผาสุกของเกษตรกร (ต่อ)

ตัวชี้วัด	เกณฑ์การคำนวณ
ด้านสิ่งแวดล้อม	
14. สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ	กำหนดพื้นที่ป่าไม้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศจึงจะรักษาสมดุลของระบบนิเวศได้ ถ้าพื้นที่ป่าไม้มีค่าเท่ากับร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ จะได้คะแนนเท่ากับ 70 ต่ำกว่าร้อยละ 20 ได้คะแนน 50 ร้อยละ 21 - 30 ได้คะแนน 51 - 60 ร้อยละ 31 - 40 ได้คะแนน 61 - 70 ร้อยละ 41 - 50 ได้คะแนน 71 - 80 ร้อยละ 51 - 60 ได้คะแนน 81 - 90 มากกว่าร้อยละ 60 ได้คะแนน 100
15. การฟื้นฟูทรัพยากรดิน	กำหนดให้การฟื้นฟูทรัพยากรดินเพิ่มขึ้น ต่ำกว่าร้อยละ 10 ได้คะแนน 50 ร้อยละ 11 - 20 ได้คะแนน 60 - 69.99 ร้อยละ 21 - 30 ได้คะแนน 70 - 79.99 ร้อยละ 31 - 40 ได้คะแนน 80 - 89.99 ร้อยละ 41 - 50 ได้คะแนน 90 - 99.99 มากกว่าร้อยละ 50 ได้คะแนน 100

ตารางภาคผนวกที่ 2 ตัวชี้วัดที่ใช้ในการคำนวณความพึงพอใจของเกษตรกร

ตัวชี้วัด	หน่วยงานรับผิดชอบ ที่ให้ข้อมูล
ด้านเศรษฐกิจ	
1 รายได้ครัวเรือนเกษตรกร	สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
2 การมีสิทธิในที่ดินทำกิน	สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
3 3.1 การมีงานทำของแรงงานเกษตรกร 3.2 จำนวนแรงงานเกษตรกร	สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
4 รายจ่ายไม่จำเป็นของครัวเรือนเกษตรกร	สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
5 เงินออมของครัวเรือนเกษตรกร	สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
6 สัดส่วนหนี้สินต่อทรัพย์สินของครัวเรือนเกษตรกร	สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
ด้านสุขอนามัย	
7 ครัวเรือนเกษตรกรได้กินอาหารมีคุณภาพได้ มาตรฐาน	กรมการพัฒนาชุมชน
8 ครัวเรือนเกษตรกรมีการจัดบ้านเรือนเป็นระเบียบถูก สุขลักษณะ	กรมการพัฒนาชุมชน
ด้านการศึกษา	
9 สมาชิกครัวเรือนได้รับการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ	สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
ด้านสังคม	
10 เกษตรกรที่มีความภูมิใจต่อความสำเร็จในการทำ อาชีพเกษตรกร	สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
11 ครัวเรือนมีความอบอุ่น	กรมการพัฒนาชุมชน
12 คนสูงอายุได้รับการดูแลเอาใจใส่จากคนใน ครัวเรือน	กรมการพัฒนาชุมชน
13 การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร	สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
ด้านสิ่งแวดล้อม	
14 สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ	กรมป่าไม้
15 การฟื้นฟูทรัพยากรดิน	กรมพัฒนาที่ดิน